

Виноградарство се сели на Златибор

Група српских истраживача развија интегрисани систем агрометеоролошких прогноза који, осим предвиђања временских неприлика седам месеци унапред, садржи и савете како да се ублаже штетне последице климатских хирова

Дарко Пејовић

Пред нама је тропско лето, а онда невероватан преокрет (фото/видео). Нећете веровати какве нас временске прилике очекују до краја године (узнемирујући садржај). Онлајн сетве оваквих наслова, испод којих су непоуздане или скроз измишљене дугорочне прогнозе, по правилу завршавају богатом жетвом кликова. А правим сетвама и жетвама и научно заснованим дугорочним прогнозама бави се шесточлани тим наших истраживача. Окупљени су око пројекта ИАПС, који финансира Фонд за науку у оквиру програма ПРОМИС, а циљ им је да „произведу“ интегрисани систем агрометеоролошких прогноза за седам месеци унапред.

Резултат њиховог рада ће током вегетационе сезоне 2022. корисницима бити бесплатно доступан на сајту iaps-project.com.

– Да се разумемо, не можемо у јануару предвидети да ће, на пример, 15. јула у шест по подне падати киша. Али можемо да израчунамо колико је вероватно да ће нас погодити суша или обилне падавине, топлотни или хладни таласи – објашњава др Мирјам Вујадиновић Мандић, доцент за ужу научну област метеорологију на Пољопривредном факултету БУ, која руководи пројектом ИАПС.

Иако су сезонске прогнозе изузетно корисне у планирању пољопривредне производње, у Србији се готово не користе.

– Пољопривредни произвођачи које смо анкетирали, њих више од 250 из свих крајева наше земље, кажу да не знају где могу да пронађу релевантне дугорочне прогнозе којима могу да поклоне поверење. А ако их и нађу на интернету, презентовање су тако компликовано да не знају шта би с њима. Зато је циљ нашег пројекта да сазнања до којих дођемо представимо потенцијалним корисницима на јасан и разумљив начин – истиче др Вујадиновић Мандић.

Осим упозорења на предстојеће неповољне временске услове, пољопривредници ће добити и препоруке како да им парирају, односно које сорте и хибриди су најотпорнији на предвиђене хидрометеоролошке прилике. Такође, уколико се очекују сушни интервали, биће им сугерисано колико воде треба да обезбеде за наводњавање. Дугорочна прогноза садржаће и пројекцију очекиваног времена зрења одређених пољопривредних култура, што ће допринети ефикаснијој организацији жетве и бербе.

На дугорочним прогнозама, прорачунима и пројекцијама, засноване су бројне националне и регионалне стратегије прилагођавања на глобално загревање. Србија се труди да ухвати корак с тим трендовима, тим пре што се наша земља налази у једном од реги-

Нумерички модел вероватноће

Ново доба дугорочних прогноза почело је средином прошлог века, развојем тзв. нумеричког модела, који примењује и тим наших истраживача. Основа су глобални метеоролошки параметри које једном месечно објављује Европски центар за средњорочну прогнозу, чије је седиште у енглеском граду Рединг. Затим се та општа слика изоштрава коришћењем података са 20 репрезентативних огледних локалитета у Србији. Све то потом пролази кроз сложен процес рачунарске обраде. Резултат је сет од 50 прогноза, које се рангирају према проценту вероватноће да ће одређени простор захватити нека неповољна временска појава у наредних седам месеци.

она где се температура повећава брже од планетарног просека.

– Полако „клизимо” из умереноконтиненталне ка медитеранској клими. То не значи да ће Србију у перспективи прекри-

ти засади манга, папаје и банана, али ће морати да се пређе на сорте постојећих култура које су отпорније на сушу. И вегетациони календар другачије ће изгледати: оно што је деценијама сејано у првој декади априла сада треба посејати раније, да се избегну периоди суше у фази зрења. Промениће се и аграрни пејзаж. Поједине врсте воћа ће услед повећања температуре мигрирати ка северу и на веће надморске висине. Рецимо, до краја века, на Златибору ће клима бити идеална за виноградарство, заправо биће онаква каква је крајем прошлог столећа била у вибородним регионима Србије – каже наша саговорница.

Према њеним речима, највећи изазов биће недостатак воде. Од 1950. до 2000. имали смо три изразито сушне године, а у минуле две деценије чак седам. У овом веку, заједно са катастрофалном 2014. годином, Србија је од поплава претрпела штету од 2,5 милијарди евра, а од суша – пет милијарди. Предвиђања су да ће у свакој деценији друге половине 21. века бити по осам сушних година.

– И наводњавање ће бити проблем јер ће се смањити протоци река, нарочито на југу и југоистоку Србије, где се у наредним деценијама и очекује највеће смањење падавина. Снежне зиме ће бити реткост, што ће додатно спустити ниво влажности земљишта с пролећа. Све то одразиће се и на обнављање подземних водених ресурса. Мора да се размишља о градњи вештачких акумулација, што изискује велика улагања, односно стратешки одговор државе – закључује др Мирјам Вујадиновић Мандић.